

de opdracht

"Het enige zinvolle in deze wereld in deze eeuw is het mislukken"

Jan Ritsema regisseert "De Opdracht" van Heiner Müller

(...)

"Herinnering aan een revolutie" is de ondertitel van het stuk, dat speelt in de nadagen van de Franse revolutie. Het nieuwe bewind, vertegenwoordigd door Burger Antoine, stuurt drie gezanten - Galloudec, Bretonse boer en beroepsrevolutionair, Sasportas, een zwarte, en Debuissou, zoon van een slavenhandelaar, student in de medicijnen, een soort "linkse intellectueel" en leider van de expeditie - naar de kolonie Jamaica om er een slavenopstand te organiseren en zodoende ook daar de ideeën en een regime van 'liberté, égalité, fraternité' te installeren. Maar die opties worden overal verraden: in Frankrijk grijpt Napoleon de macht. Bij de drie valt het "masker van de revolutie" af. Hun verschillende motieven drijven hen uit elkaar.

Bij aanvang van het stuk overhandigt een boodschapper aan burger Antoine een brief die Galloudec op zijn sterfbed schreef en waarin hij zijn opdracht teruggeeft: "Debuissou heeft de zaak verraden, de zwarte Sasportas werd opgeknoopt, de hele onderneming is mislukt." En ook Antoine verradt zijn vroegere overtuigingen: de boodschapper laat hij weten nooit ene Galloudec gekend te hebben."

Personages als ideeën

"Het gaat", zegt Ritsema, "over trouw, ontrouw, verraad en de schaamte over dat verraad, die zich uit in eenzaamheid. Het gaat dus over het leven, waarbij Müller geen stelling inneemt over gelijk of ongelijk. Dat sluit aan bij de manier waarop ik graag wil dat acteurs spelen: dat is een vreselijk eenzame affaire. Met niks. Privé durven zijn in het openbaar. Het gaat over vliegen en hoe die in hun korte leven de kracht uit hun vleugels vliegen. En dat die ten minste een stuk besef van de tijd hebben en die weigeren te verdoen omdat ze hun geschiedenis nog kennen en hun toekomst. En verder gaat het over toneel natuurlijk en wanneer dat afgelopen kan zijn. Het klopt dus wat Müller zegt, dat toneel alom niet meer over mensen gaat. Ik bedoel: het gaat niet meer over de psychologie van mensen en hun individuele motieven waarom ze iets doen. Dat probeer ik dan ook altijd uit mijn voorstellingen te houden want dat geeft de toeschouwer een te makkelijk alibi, terwijl ik hem precies totaal onvoorbereid en zonder ontsnappingsroute wil confronteren met het gebeuren, met handelingen en ideeën. De individuele, intermenselijke acties op het podium vind ik niet belangrijk. Die conventie, dat doen alsof, ik kan er niet tegen. Tenzij het doen alsof het zo wáár mogelijk is."

Zoekplaatje

Hoewel "De Opdracht" er nogal wat meer heeft, beperkt Ritsema de bezetting tot drie personages/acteurs. "Maar ik doe wel de hele tekst", zegt hij, "op twee piepkleine rollen na, die Müller zelf ook heeft weggelaten in een van zijn eigen insceneringen. De tekst van de andere personages is over de drie acteurs/gezanten verdeeld. Wie wie is wordt dan af en toe even een zoekplaatje. Het is ook geen normaal stuk met alleen maar dialoog. Er zitten allerlei schrijftechnieken in die je een grote vrijheid laten. Müller schrijft ook heel gecomprimeerde zinnen, helemaal geen spreektaal. Terwijl ik wil dat het zo klinkt. Dat vergt oefening. Ik stel extreme eisen. Paganini spelen, zeg maar. Daar is groot vakmanschap voor nodig. Zoveel mogelijk laten zien met zo weinig mogelijk output. Kaal, niks, maar ook helder en licht."

(...)

(weergave van een artikel van Wim van Gansbeke in "De Morgen", 13-1-1992)

regie	Jan Ritsema
acteurs	Bea Rouffart/Dirk Roothoof/Dries Wieme
dramaturgie	Marianne van Kerkhoven
productie-assistentie	Carlo Bourguignon
techniek	Paul Antipoff
vertaling	Marcel Otten

een productie van Kaaitheater in co-productie met Felix Meritis en met de steun van het Belgisch-Nederlands co-productiefonds